

FRAGMENTI PRETEKLOSTI

Snete srednjeveške poslikave iz Crngroba in z Vrzdence

21. 5. - 27. 9. 2026

V Narodni galeriji bo od 21. maja do 27. septembra 2026 na ogled razstava ***Fragmenti preteklosti. Snete srednjeveške poslikave iz Crngroba in z Vrzdencu***. S skupnim projektom Narodne galerije, Filozofske fakultete in Akademije za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani ter Restavratorskega centra Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije obeležujemo 90. in 100. obletnico prvih konservatorsko-restavratorskih posegov na stenskih poslikavah v Crngrobu in na Vrzdencu.

Avtor razstave, **doc. dr. Gašper Cerkovnik** z Oddelka za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, izpostavlja:

»Na razstavi bodo po približno stotih letih spet združeni sneti fragmenti srednjeveških poslikav iz 14. in 15. stoletja z Vrzdencu in iz Crngroba. Poleg redke priložnosti, da si ob spremljavi bogate zbrane dokumentacije lahko od blizu pogledamo srednjeveške poslikave, kar na prvotnih lokacijah pogosto ni možno, odlikuje razstavo tudi temeljita predstavitev tehnoloških posebnosti samih umetnin in konservatorsko-restavratorskih pristopov.«

Pred stoletjem, leta 1925, sta eden od pionirjev slovenske umetnostne zgodovine, **France Stele**, in impresionistični slikar ter restavrator **Matej Sternen** v **cerkvi sv. Kancijana na Vrzdencu pri Horjulu** izvedela prvi postopek snemanja stenskih poslikav, ki je temeljil na spomeniškovarstvenih razlogih ter je bil strateško načrtovan in podrobno dokumentiran. Cilj snemanja mlajših plasti stenskih poslikav je bil napredek v raziskovanju srednjeveškega slikarstva, ob čemer naj bi bile mlajše snete plasti še vedno dostopne javnosti. Sternen je pod Steletovim vodstvom pod beležem najprej odkril poslikavo, ki jo danes datiramo v zgodnje 15. stoletje, pod to pa še skoraj sto let starejšo plast, ki je tedaj veljala za najstarejšo stensko poslikavo pri nas. **Na ta način odkrite plasti srednjeveškega slikarstva so izjemno obogatile in razširile znanje** o tem pomembnem delu kulturne dediščine v Slovenije in širše, sneti deli poslikav pa po drugi strani splošni in strokovni **javnosti predstavljajo dragocen vpogled** v izvedbo stenskega slikarstva, ki na sami lokaciji pogosto ni možna. Poslikave na Vrzdencu lahko še danes občudujemo v stalni zbirki Narodne galerije.

Ta, za naš prostor tehnično in raziskovalno inovativen pristop je Stele deset let kasneje uporabil tudi v cerkvi Marijinega oznanjenja v Crngrobu, a nekoliko manj uspešno. Odločil se je za odstranitev treh bolj poškodovanih prizorov, od katerih je bil v celoti snet le prizor *Sv. Ana Samotretja*, medtem ko sta bila preostala prizora v glavnem izgubljeni.

Na razstavi predstavljamo **17 fragmentov stenskih poslikav**, od tega 15 iz Crngroba in dva z Vrzdencu, ki jih dopolnjujejo mlajše **kopije, Sternenov preri in risbe** ter izbrano **dokumentarno in slikovno gradivo**, ki ga hranita predvsem Informacijsko dokumentacijski center Ministrstva za kulturo RS in Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Razstavljene snete stenske poslikave omogočajo tudi veliko boljši ogled in vpogled v njihovo tehnično izvedbo, kar temeljito predstavlja tudi **konservatorsko-restavratorski del razstave**, kjer so na ogled uporabljeni materiali in tehnike srednjeveških slikarjev; drugi pomemben vidik pa je tudi predstavitev samih konservatorsko-restavratorskih posegov na stenskem slikarstvu od njihovih začetkov s Steletom in Sternenom ter vse do danes.

Razstavo spremlja **katalog** s predstavitevijo vseh del ter prispevkoma, ki z umetnostnozgodovinske ter konservatorsko-restavratorske stroke osvetljujeta pogled na snete stenske poslikave.

Ob razstavi smo pripravili **bogat spremljevalni program**, ki vključuje javna vodstva ob izbranih nedeljah in četrtek, risanje pred umetninami, predavanje, ustvarjalne delavnice za otroke in družine ter izlet na Vrzenec in v Crngrob. Razstavo bomo raziskovali tudi v sklopu poletnih počitniških delavnic za otroke in mlade. Celoten program je dostopen na [povezavi](#).

Odprtje razstave bo v sredo, 20. maja 2026, ob 19. uri.
Narodna galerija, Galerija Narodni dom
Cankarjeva 20, Ljubljana

Fragmenti preteklosti
Snete srednjeveške poslikave iz Crngroba in z Vrzdence
21. maj – 27. september 2026

Razstavni katalog

Izdala in založila
Narodna galerija

Zanjo
Barbara Jaki

Avtorji besedil
Gašper Cerkovnik, Katja Kavkler, Ajda Mladenović,
Matevž Sterle, Blaž Šeme

Predgovor
Barbara Jaki

Uredili
Nataša Ciber, Katra Meke

Katalog del
Gašper Cerkovnik, Katarina Richter

Literatura
Nataša Ciber

Jezikovni pregled
Zala Mikeln

Fotografski posnetki
Janko Dermastja, Matevž Sterle, © Narodna galerija;
Franjo Golob, France Stele, Marijan Zadnikar, ©
Ministrstvo za kulturo, INDOK center; Andrea Furlan;
str. 23—24, sl. 17—18), © UIFS ZRC SAZU; Katja
Kavkler, © Restavratorski center ZVKDS; Rok Hafner,
Blaž Šeme, Tim Topić, UL ALUO; Vid Klančar; Anja
Urbanc, ZR PLUS

Obdelava slikovnega gradiva
Janko Dermastja

Razstava

Avtor Razstave
Gašper Cerkovnik

Vodja projekta
Katra Meke

*Priprava konservatorsko-
restavratorske vsebine in del za
razstavo*
Katja Kavkler, Ajda Mladenović,
Restavratorski center ZVKDS;
Matevž Sterle, Narodna galerija;
Blaž Šeme, UL ALUO; Kristina
Klemenčič

*Priprava izobraževalnih
programov*
Nataša Braunsberger

Prevodi besedil
Alenka Klemenc

Postavitev razstave
Ranko Novak

Multimedija
Katja Kavkler, Ajda Mladenović,
Ljubiša Milić, Matevž Sterle, Blaž
Šeme, Rado Zoubek

Fotografija
INDOK center, Ministrstvo za
kulturo; Andrea Furlan, UIFS
ZRC SAZU

Organizacija tehničnih del
Matjaž Šemrov

Umetnine so posodili
Filozofska fakulteta Univerze v
Ljubljani, Oddelek za umetnostno
zgodovino;

Ministrstvo za kulturo, INDOK
center; Narodna galerija;
Restavratorski center
ZVKDS; Umetnostnozgodovinski
inštitut Franceta Steleta, ZRC
SAZU

Oblikovanje naslovnice kataloga in spremljajočih tiskovin
Ranko Novak

Prelom in priprava za tisk
Kristina Kurent

Tisk
Evrografis d. o. o
Naklada
200 izvodov

Projekt so podprli

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

Zavod za varstvo
kulturne dediščine Slovenije

UNIVERZA
V LJUBLJANI

ALUO

Akademija za likovno
umetnost in oblikovanje

Priloženo slikovno gradivo

01

Matej Sternen (1870–1949)

Poslikave na južni steni s prezentacijo obeh
srednjeveških plasti na Vrzdencu, (1925)
grafit, akvarel, papir

INDOK center, Ministrstvo za kulturo, inv. št. 2/6

02

Neznani lokalni slikar (gorenjska skupina
visokogotskega linearne sloga)

Fragment z odtisom starejše poslikave na omet s
prizoroma Jezusovega darovanja v templju in
Poklona sv. treh kraljev, (zač. 14. stol.)
freska, seko

Narodna galerija, NG S 1258

Provenienca: Vrzenec, p. c. sv. Kancijana

03

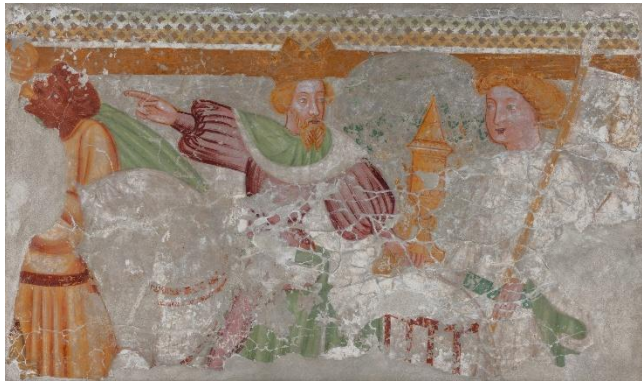
Neznani slikar (goriško-furlanska delavnica)

Kralj s spremljevalcem, (zač. 15. stol.)

freska, seko

Narodna galerija, NG S 1261a

Provenienca: Vrzenec, p. c. sv. Kancijana

04

Neznani slikar (goriško-furlanska delavnica)

Pohod sv. treh kraljev, (zač. 15. stol.)

freska, seko

Narodna galerija, NG S 1261b

Provenienca: Vrzenec, p. c. sv. Kancijana

05

Neznani slikar (goriško-furlanska delavnica)

Fragment s prizorom Kristusa v predpeklju, (zač. 15. stol.)

freska, seko

Restavratorski center, ZVKDS, inv. št. ZVKDS RC 10000379

Provenienca: Vrzenec, p. c. sv. Kancijana

06

Mojster Bolfgang

Sv. Ana Samotretja, 1453

freska, seko

Narodna galerija, NG S 3343

Provenienca: Crngrob, p. c. Marijinega oznanjenja

07

Mojster Bolfgang

Sv. Ana Samotretja (detajl), 1453

freska, seko

Narodna galerija, NG S 3343

Provenienca: Crngrob, p. c. Marijinega oznanjenja

08

Stekleni negativ s Steletom in Sternenom med snemanjem poslikav na Vrzdencu, (1925),

Ministrstvo za kulturo, INDOK center, inv. št. 6057n

Več informacij:

Glavna pisarna

T: 01 24 15 400

E: info@ng-slo.si